

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ФУНКЦІЇ МУЗИЧНИХ ТОВАРИСТВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Мета роботи. Дослідження присвячене систематизації соціокультурних функцій музичних товариств в європейському просторі XIX – початку XX ст. Музичні товариства різного типу – однопрофільні або багатoproфільні, інтегровані з іншими напрямками культурно-просвітницької діяльності протягом XIX століття і до Першої світової війни, а в деяких випадках і довше, до Другої світової війни (як зокрема сталося і у Львові) залишились одними із найважливіших центрів духовного життя міста, краю, а в сукупності навіть країни. Видається необхідним узагальнити і систематизувати причини, з яких скромні аматорські музичні товариства протягом вельми тривалого хронологічного відтинку зберігали настільки вагому суспільну позицію. **Методологія.** Для аналізу і обґрунтування концепції статті використано наступні методи: джерелознавчий, що дозволяє залучити архівний та документальний матеріал і відтворити функції музичних та музично-просвітницьких товариств; історико-культурологічний, що дозволяє простежити основні історичні передумови становлення музичних товариств та формування їхніх функцій; аналітичний, що дозволяє представити основні характеристики поданих функцій як складових діяльності музичних товариств. **Наукова новизна.** Обґрунтування цілісної системи соціокультурних функцій музичних та музично-просвітницьких товариств як одного з найважливіших осередків розвитку музичної культури, становлення музичного професіоналізму та стимулу національно-культурних процесів пропонується вперше. **Висновки.** Зазначені функції, звісно, виділяються достатньо умовно. Недаремно ж і частина з них отримала метафоричні дефініції, тим самим виявляючи свою певну лабільність, нерозривний зв'язок з іншими, частковість. Проте видавалось істотним з їхньою допомогою розкрити багатогранність втілення різних духовних, інтелектуальних, суспільних, онтологічних прагнень, які служили потужним мотивом такого масового поширення музичних товариств у названий період, об'єднання в них значної кількості учасників. Музичні товариства в XIX столітті – на початку XX століття, до Першої світової війни, виявились унікальними суспільно-культурними об'єднаннями, які природно інтегрувались в державно-суспільну інфраструктуру як повноправний та рівновартісний компонент, що мав безпосередній вплив на численні інші сфери життя.

Ключові слова: соціокультурні функції, музичні товариства, музика, культура, мистецтво.

Мазепа Тереса Лешеківна, кандидат искусствоведения, старший преподаватель Жешовского университета (Польша)

Социокультурные функции музыкальных обществ в европейском пространстве XIX – начала XX века

Цель работы. Исследование посвящено систематизации социокультурных функций музыкальных обществ в европейском пространстве XIX – начала XX веков. Музыкальные общества разного типа – однопрофильные или многопрофильные, интегрированные с другими направлениями культурно-просветительской деятельности в течение XIX века и до Первой мировой войны, а в некоторых случаях и дольше, до Второй мировой войны (как в частности случилось и во Львове) остались одними из важнейших центров духовной жизни города, региона, а в совокупности даже страны. Представляется необходимым обобщить и систематизировать причины, по которым скромные любительские музыкальные общества в течение весьма длительного хронологического отрезка времени сохраняли столь весомую общественную позицию. **Методология.** Для анализа и обоснования концепции в статье использованы следующие методы: метод изучения источников, что позволяет привлечь архивный и документальный материал и воспроизвести функции музыкальных и музыкально-просветительских обществ; историко-культурологический, что позволяет проследить основные исторические предпосылки становления музыкальных обществ и формирования их функций; аналитический, позволяет представить основные характеристики представляющих функций как составляющих деятельности музыкальных обществ. **Научная новизна.** Обоснование целостной системы социокультурных функций музыкальных и музыкально-просветительских обществ как одного из важнейших центров развития музыкальной культуры, становления музыкального профессионализма и стимула национально-культурных процессов предлагается впервые. **Выводы.** Указанные функции, конечно, выделяются достаточно условно. Недаром же часть из них получила метафорические обозначения, тем самым проявляя свою определенную лабільность, неразрывную связь с другими, частность. Казалось существенным с их помощью раскрыть многогранность воплощения различных духовных, интеллектуальных, общественных, онтологических стремлений, которые служили мощным мотивом такого массового распространения музыкальных обществ в названный период, объединение в них значительного количества участников. Музыкальные общества в XIX – начале XX века, до Первой мировой войны, оказались уникальными общественно-культурными объединениями, естественно интегрировались в государственно-общественную инфраструктуру как полноправный и равноценный компонент, имеющий непосредственное влияние на многие другие сферы жизни.

Ключевые слова: социокультурные функции, музыкальные общества, музыка, культура, искусство.

Mazepa Teresa, candidate of Art Studies (Ph.D), Associate Professor in the University of Rzeszów (Poland)

Sociocultural functions of musical societies in Europe of the XIX century – beginning of the XX century

Purpose of the work. The article deals with the presentation of own systematization of sociocultural functions of musical societies in Europe of the XIX – the beginning of the XX centuries. Musical societies of different types as – single field or multi-field, integrated with other directions of cultural and educational activity during the XIX century and up to the First World War, sometimes even longer, to the Second World War (what actually happened in Lviv) stayed one of the main centers of spiritual life of the city, and even the country. It seems to be important to summarize and to systematize all

reasons, why modest musical amateur societies kept so solid public position during very long term. **Methodology.** To analyze and to prove the conception of the article the following methods are used: source criticism, that allows to attract the archived material and recreate the functions of musical and music- educational societies; historical and cultural, that allows to trace basic historical pre-conditions of becoming of musical societies and forming of their functions; analytical, that allows to present basic descriptions of the given functions as a component of activity of the musical societies. **The scientific novelty.** The reason of the whole system of sociocultural functions of musical and musically-educational societies, as one of the main centers of the development of the music culture, becoming of musical professionalism and motivation of national and cultural processes are offered for the first time. **Conclusions.** The marked functions, certainly, are highlighted conditionally. For good reason a part of them got metaphorical definitions, showing same way the certain lability, indissoluble connection with other partialness. However, it seemed to be important with their help to show many sides of different spiritual, intellectual, public, ontological aspirations, that were powerful reason for such mass distribution of musical societies in that period, that contained a substantial number of participants. Musical societies of the XIX century – the beginning of the XX of century, to the First World War, appeared as a unique public and cultural associations, that were naturally integrated into national and public infrastructure as a component that directly influenced other spheres of life.

Keywords: sociocultural functions, musical societies, music, culture, art.

Актуальність теми дослідження. Вагомими центрами культурного життя XIX – початку XX століття поруч з оперними театрами, консерваторіями різного рівня стали музичні товариства різного типу – однопрофільні або багатопрофільні, інтегровані з іншими напрямками культурно-просвітницької діяльності. Протягом XIX сторіччя і до Першої, а іноді і до Другої світової війни (як у Львові) вони залишилась одними із найважливіших центрів духовного життя міста, краю, навіть країни. У бездержавних націй вони взагалі стали одним із найважливіших чинників становлення національної самосвідомості і стимулів боротьби за незалежність. Видається необхідним узагальнити і систематизувати причини, з яких скромні аматорські музичні товариства протягом вельми тривалого хронологічного відтинку зберігали настільки вагому суспільну позицію, що їм виділялись поважні державні субвенції (дотації), до їхнього керівництва вважали за честь прилучитись "вершки суспільства", включно з коронованими особами, а їхні концертні акції збирали не меншу кількість слухачів, ніж виступи найбільших зірок світового масштабу. Така позиція може трактуватись як унікальне явище, яке не має до кінця раціонального пояснення, але тим не менше привертає загальну увагу і відіграє помітну роль у соціумі.

Аналіз досліджень і публікацій. Зрозуміло, що такий феномен не міг лишитись поза увагою дослідників. В деяких працях зроблена спроба узагальнення соціокультурних функцій музичних товариств, визначення їхньої суттєвої ролі в суспільному житті. Проте аналіз досліджень і публікацій свідчить про те, що у музикознавчій літературі присвяченій музичним товариствам як Західної, так і Східної Європи насамперед розглядаються засади створення та історичні етапи розвитку товариств, аналізується їх концертна, освітницька та суспільна діяльність.

З авторів варто відзначити Р.ф.Пергера (R.v. Perger) та Р. Хіршфельда (R. Hirschfeld) [14], О. Шренк (O. Schrenk) [17], М. Фріманову (M. Freimanová) [10], Т. Пшибильського (T. Przybylski) [15], М. Квятковську (M. Kwiatkowska) [11], Л. Мазепу [4]. У цих працях соціокультурні функції товариств не виділяються у чітку систематичну концепцію, розглядаються як елемент загального музичного історико-культурного процесу або як принагідні елементи діяльності окремих музичних товариств. В українському музикознавстві хоровий рух докладно розглянутий та систематизований за функціями в роботі Н. Синкевич "Соціокультурні функції українського хорового мистецтва" [7]. Дослідниця акцентує іманентні процеси національного хорового мистецтва і окреслює його функції. До важливих висновків приходить З. Ластовецька-Соланська: зазначаючи функції музичного мистецтва як соціального фактору, вона наголошує запити, інтереси і потреби суспільства в царині музичної культури сьогодення [3]. В нашому дослідженні основна увага приділяється багаторівневій і різновекторній діяльності товариств, які за своїми функціями і положенням в соціокультурній інфраструктурі займали дещо іншу позицію.

Отже, спираючись на вже сформульовані соціокультурні функції музичних (у згаданих працях здебільшого хорових) товариств, як також на класифікацію естетичних (індивідуальних і колективних) суспільних потреб в царині музичного мистецтва, метою статті стала презентація власної системи соціокультурних функцій музичних товариств в європейському просторі вказаного періоду. В рамках стислої статті неможливо навести більш об'ємного фактичного матеріалу на підтвердження поданих постулатів, тому до кожної функції даватимемо відповідні посилання на джерела, зокрема й публікації авторки, в яких розглядаються конкретні події, що підтверджують чинність цієї функції.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо стисло головні функції музичних товариств, які забезпечили їхню успішну життєдіяльність протягом тривалого часу.

На перше місце слід винести просвітницьку функцію. Адже музичні товариства, починаючи з доби Просвітництва, не просто заповнили прогалини в загальній музичній освіті, а відповідали за формування "досконалої особистості і громадянина", що повинен був увійти в еліту майбутнього суспільства і змінити образ світу. На цій меті діяльність музичних товариств, формуючої особистість нового типу, наголошують рецензенти та критики. Учасник такої вищої духовно-інтелектуальної спільноти, як товариство любителів (друзів, прихильників) музики, плекав відповідні ідеали через співпереживання тих зразків академічного музичного мистецтва, котрі вважались їхнім досконалим вираженням. Романтична естетика постулює інші просвітницькі цілі, які відображаються в пріоритетах товариств. Головне завдання: виховання музичних смаків свідомої освіченої людини доповнюється і коригується новою візією особистості і ролі музичного мистецтва в її формуванні. З цим пов'язується і значне урізноманітнення типів і способів діяльності товариств, і розширення їхніх функцій [4, 39-62].

Другою, безпосередньо пов'язаною з попередньою і поглиблюючою її, вважаємо функцію духовного об'єднання. Її суть полягає як в утворенні спільнот, що діляться між собою найвищою радістю творчого спілкування, так і в плеканні релігійного духовного мистецтва в світських товариствах, в епоху секуляризації, коли релігія втрачає свої позиції в суспільстві, проте мистецтво, створене під впливом християнських ідеалів або й в рамках сакрального канону, продовжує зберігати свою етичну і естетичну вартість. Розшифровуючи першу із згаданих характеристик, наголосимо, що піднесення творчих контактів до рівня найвищої чесноти особливо інтенсивно відбувається в XIX сторіччі в зв'язку з естетикою романтизму. Ідеальний сукупний образ "давидсбюндлерів", описаний Р. Шуманом, являє собою досконале втілення ідеї музичних товариств. Позбавлені станових і фахових перепон, рівні і гармонійні у спільному музикуванні, учасники товариств дуже високо цінували можливість досягнення вищого інтелектуально-духовного порозуміння через найдосконаліше з мистецтв. Від початку поширення музичних товариств у європейському просторі помітне порозуміння представників різного соціального статусу, національності, віку і статі у спільній участі в регулярних музичних зустрічах¹. Але на першому етапі швидше панує спільний інтерес до музики і бажання представників аристократії удосконалитись з допомогою Свідомість духовного об'єднання через спільну діяльність у музичному товаристві приходить дещо пізніше, не в останню чергу через поширення ідеалів *Leidertafel* і романтичних постулатів духовної спорідненості "вибраних душ", осіб, наділених художньою сприйнятливістю і чутливістю. Ідеал давидсбюндлерів вказує саме на цю основну ціль у діяльності музичних товариств. Те, що доволі часто до керівництва товариствами обираються харизматичні особистості, а в репертуар вводять твори відповідного змісту, підтверджує дієвість цієї функції [11, 9-89; 13, 63-77].

Як третю характерну функцію музичних товариств, що водночас виявляється одним із найсильніших стимулів до участі в них, слід назвати потребу знайомства з новими досягненнями музичної культури, тобто розширення і збагачення музично-естетичного світогляду. Вона видається спорідненою з першою, але в них дещо різні вектори: просвітницька має на меті змінити індивіда засобами музики, а вищеназвана спрямована на те, щоби якомога ширше представити все, що в цей момент відбувається цінного і цікавого в музичному світі. Постійне прагнення учасників товариств бути в курсі найновіших досягнень сучасної культури, а, відтак, випереджувати в своєму духовно-інтелектуальному розвої інших, хто не належить до товариств, більше того – виступати тим авангардом, який має змогу інформувати і освічувати всіх інших у музичній сфері, також відносимо до доволі сильних чинників мотивації до участі в подібних товариствах [16, 111-137]. З нею дуже тісно зв'язані дві наступні функції, які, можливо, в меншій мірі пояснюють вмотивованість участі окремих осіб в товариствах, зате з усією очевидністю проєктуються на суспільство, оскільки мають колективну, соціальну спрямованість. Четвертою функцією в діяльності музичних товариств зазначаємо організаційно-концертну або філармонічну. До появи агенцій, концертних бюро, державних чи приватних філармоній товариства відповідали за інтенсивність і якість концертного життя в місті. Подібна наполегливість у прагненні максимально розширити культурно-музичні обрії пов'язана з мотивацією збагачення знань і уявлень про музику. Але виділяючи організаційно-концертний напрям як окрему вельми важливу суспільно-культурну функцію музичних товариств, прагнемо підкреслити, що такі форми діяльності товариств були не самодостатні, а стали успішною передумовою пізнішого виникнення концертних бюро і філармоній [5, 59-74].

П'ятою самоочевидною функцією вважаємо освітньо-професіоналізуючу, спрямовану на заснування при товариствах освітніх закладів. Завдяки товариствам відбувалась послідовна професіоналізація музичного життя, підготовка як кола високоосвічених любителів, котрі би плекали високий рівень музичного життя, так і виконавців, інструменталістів та вокалістів, відповідних до європейських стандартів, здатних не лише якісно "обслуговувати" смаки і потреби місцевої публіки, але й розуміти і адекватно інтерпретувати найвищі зразки світової класики та пропагувати сучасну їм творчість [4, 136-270].

Шосту функцію метафорично визначаємо як функцію суспільного престижу. Ця метафора в контексті пропонованої класифікації вказує на те, що участь в музичних товариствах не тільки розвивала, збагачувала духовно, але й була достатньо почесною, вказуючи на належний рівень культури, виховання й статус даної особи. Якщо для аристократів участь в музичних товариствах була остільки престижною, оскільки давала можливість проявити себе як меценатів, до того ж творчо обдарованих, то для кола інтелігенції виникала нагода виявити себе як всебічно розвинуту особистість та встановити контакти з представниками аристократії, що теж було вельми престижно. Для торгово-фінансових кіл музичні товариства ставали свідомо піднесеною над матеріальним рівнем. Всім разом товариства давали можливість креативного самоствердження і певної позиції в суспільстві [10, 3-28; 18].

Сьома функція торкається фундаментальних рівнів буття соціуму. Окреслюємо її як стимулюючу, тобто таку, що інспірувала до написання музики спеціально для їхніх колективів, пов'язаних з місцевою традицією і тематикою. Цей імпульс, що йшов від аматорських товариств, немало сприяв розвитку питомої регіональної композиторської творчості. До неї підводили дефініції попередніх функцій, але окремо слід наголосити, що в структурі товариств, як і в їхніх цілях, важливе місце відводилось плеканню власної творчості. Вона мислилась як найвищий рівень професіоналізації, але водночас і як об'єкт найбільшого престижу. Невипадково великого поширення отримала форма обрання почесних членів – видатних композиторів, які символізували в художньо-естетичному плані ту вищу духовну вершину, до якої прагнули всі учасники [14; 19, 13-26].

Восьма функція поступово активізується протягом XIX ст. і визначається як функція національної ідентифікації і об'єднання. Переломним моментом у цьому процесі слід вважати, безсумнівно, "весну народів" 1848 р. Саме після цього музичні товариства набувають помітнішого національно-

патріотичного спрямування. Можна припустити, засновуючись на документальному фундаменті, що ця функція поступово поглинає, підпорядковує собі всі інші [9, 163-317; 12, 204-228].

Для бездержавних націй істотною є дев'ята компенсаторна функція. Тут слід врахувати, що, наприклад, в Галичині обидві найчисленніші нації – українська і польська – були бездержавними, хоча й з різними можливостями національної самореалізації. Ця функція пов'язана з попередньою – національною ідентифікацією, і спрямована на утворення моделей держави: через різні форми, організаційні заходи товариств, їхню адміністративну структуру апробуються важливі політичні, культурно-освітні, економічно-господарські інституціональні моделі, які у бездержавних націй були відсутні протягом надто тривалого часу [2, 3-10].

Десята функція вказує на один з напрямів діяльності товариств, може не такий піднесений і почесний як названі вище, натомість доволі суттєвий для залучення багатьох нових членів до товариства і заохочення до інших справ. Йдеться про розважальну функцію, про організацію карнавалів, балів, інших подібних акцій, які завдяки значним можливостям, в тому числі фінансовим та іншого матеріальним – приміщень, інструментів, нот – перевагам, набували більшого розмаху і пишності [6, 14-15; 8, 695-736].

Одинадцята функція теж наголошує суспільно вагому гуманістичну спрямованість музичних товариств: це харитативна функція. Від початку – доби Просвітництва – ця альтруїстична форма набуває суттєвої ролі в панорамі музичних акцій, які організовували різні товариства. Вона виникає згідно з моральними постулатами провідних мислителів тієї доби. При тому добродійність проявляється у різних аспектах, торкається, наприклад, допомоги погорільцям чи постраждалим від повені, або спрямована на фінансову підтримку молодих талановитих музикантів на початках кар'єри, на побудову приміщень для мистецьких цілей, вшанування пам'яті видатних митців минулого, видання відповідної літератури чи подібне. Добродійна діяльність музичних товариств не лише отримувала широкий суспільний резонанс і приносила об'єктивно позитивні результати, але й служила відображенням та водночас стимулом для реалізації певних планів, які еліта (а належність до музичного товариства все ж вказувала на "елітарність" учасників) вважала за першочергові для повноцінного функціонування культури [16, 111-137].

Останньою, дванадцятою функцією, завдяки якій до сьогодні збереглась об'ємна інформація про музичне життя різних міст і країн, вважаємо інформативно-архівуючу функцію. Цим емним поняттям охоплюємо всі чинності товариств, спрямовані на пропаганду своїх акцій у пресі, публікацію рецензій, систематизацію книжкової і нотної продукції, утворення колекцій, складення бібліотек, тобто, всі форми збереження пам'яті про товариства для нащадків [1].

Наукова новизна. Обґрунтування цілісної системи соціокультурних функцій музичних та музично-просвітницьких товариств як важливих осередків музичної культури, становлення музичного професіоналізму та стимулу національно-культурних процесів пропонується вперше.

Висновки. Зазначені функції, звісно, виділяються достатньо умовно. Недаремно ж і частина з них отримала метафоричні дефініції, тим самим виявляючи свою певну лабільність, нерозривний зв'язок з іншими, частковість. Проте видавалось істотним з їхньою допомогою розкрити багатогранність втілення різних духовних, інтелектуальних, суспільних, онтологічних прагнень, які служили потужним мотивом такого масового поширення музичних товариств у названий період, об'єднання в них такої значної кількості учасників. Невипадково також, що ці товариства здобули таку підтримку державних інституцій, отримували серйозні фінансові субвенції і мали свої представництва. Саме музичні товариства в XIX століття – на початку XX століття, до Першої світової війни, виявились унікальними суспільно-культурними об'єднаннями, які природно інтегрувались в державно-суспільну інфраструктуру як повноправний та рівновартісний компонент, що мав безпосередній вплив на численні інші сфери життя. Ніколи ні до, ні після цього періоду музика не отримувала такої повної державної акцептації як явище суспільної ваги.

Примітки

¹ У Львові – від академії Ю. Ельснера в 1796-97 рр.

Література

1. Антонюк І. М. Нотні колекції бібліотеки ЛНМА ім. М. В. Лисенка у світлі історико-культурного процесу краю / І. Антонюк. – Рукопис канд. дис. – Львів: ЛНМА ім. М. Лисенка, 2008. – 180 с.
2. Кияновська Л. Рецепція творчості Ф. Шопена та Роберта Шумана у Львові / Л. Кияновська // Мистецтвознавство. Часопис НМАУ ім. П.І. Чайковського. – Київ 2010. – № 4 (9). – С.3-10.
3. Ластовецька-Соланська З.М. Музичні цінності та потреби в сучасному культурному континуумі України. Автореф. дис. канд. мист.: 26.00.01. / Зоряна Миколаївна Ластовецька-Соланська. Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка. – Львів, 2007. – 20 с.
4. Мазепа Л. Мазепа Т. Шлях до Музичної Академії у Львові [у 2-х т.] / Л. Мазепа, Т. Мазепа. – Львів: СПОЛОМ, 2003. – Т. 1. – 288 с.
5. Мельник Л. Концертне життя Львова 1824-1840 рр. у дзеркалі часопису "Mnemosyne" / Л. Мельник // Musica Galiciana. Kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich (od doby piastowsko-książęcej do roku 1945). – Rzeszów : Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1999. – Т. 3. – С. 59–74.
6. Серета О. Руські бали / О. Серета // Незалежний культурологічний часопис "і". – Львів. – 2004. – № 36. – С. 14-15.
7. Синкевич Н.Т. Соціокультурні функції українського хорового мистецтва. Автореф. дис. канд. мист.: 26.00.01. / Наталя Теодорівна Синкевич. Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнології ім. М. Рильського. – Київ, 2012. – 20 с.
8. Błaszczyk L. T. Życie muzyczne Lwowa w XIX wieku / L.T. Błaszczyk // Przegląd Wschodni. – Warszawa: Gebethner i S-ka, 1991. – Т. I. – З. 4. – S. 695–736.

9. Chomik I. Warszawskie Towarzystwo Śpiewacze "Lutnia" w latach 1886-1914 / I. Chomik // Szkice o kulturze muzycznej XIX w. / pod red. Zofii Chechlińskiej. – Warszawa: PWN, 1971. – S. 163-317.
10. Freemanová M. Prague's Society of Musicians and its role in the music and social life of the city (Jednota umělců hudebních ku podpoře vdov a sirotků, Tonkünstler Wittwen-und-Waisen Societät, 1803-1903/1930) / M. Freemanová // Hudební věda [Musicology] 40. Akademia Praha, 2003. – Ročník XL. – Č.1. – S. 3–28.
11. Kwiatkowska M. Życie muzyczne Warszawy w latach 1795–1806 / M. Kwiatkowska // Szkice o kulturze muzycznej XIX wieku : studia i materiały / pod red. Z. Chechlińskiej. – Warszawa: PWN, 1984. – T. 5. – S. 9–89.
12. Mazepa T. Statuty jako dokumenty prawne Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego we Lwowie / T. Mazepa // Musica Galiciana / pod red. M. Wierzbieniec. – T.11. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2008. – S. 204–228.
13. Mazepa T. Johann Ruckgaber oraz inni "dyrektorzy muzyki" lwowskich Towarzystw Muzycznych w pierwszej połowie XIX stulecia / T. Mazepa // Znani i nieznanie dziewiętnastowiecznego Lwowa. Studia i materiały / Redakcja L. Michalska-Bracha i M. Przeniosło. – Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2013. – T.3. – S. 63–77.
14. Perger R.v. Hirschfeld R. Geschichte der k.k. Gesellschaft der Musikfreunde in Wien. 1. Abteilung: 1812–1870, Verfasst von R.v. Perger. 2. Abteilung: 1870–1912, Verfasst von Dr. R. Hirschfeld / Mit Hrsg. v.d. Direktion der k.k. Gesellschaft der Musikfreunde in Wien. – Wien: K.K.Gesellschaft der Musikfreunde, 1912. – 346 s.
15. Przybylski T. Towarzystwo Przyjaciół Muzyki (1817–1844) / T. Przybylski // Towarzystwo Muzyczne w Krakowie 1817-1977 / oprac. J. Wywiłkowski. – Kraków : PWM 1977. – S. 8-20.
16. Sajdek M. Akcje koncertowe krakowskiego Towarzystwa Muzycznego w ostatnich latach XIX wieku / M. Sajdek // Młoda Muzykologia / red. M. Woźna-Stankiewicz. – Kraków: Musica lagellonica, 2009. – S. 111–137.
17. Schrenk O. Berlin und die Musik, zweihundert Jahre Musikleben einer Stadt, 1740–1940 / O. Schrenk. – E. Bote und G. Bock, 1940. – 312 s.
18. Verzeichniß sämtlicher Mitglieder des galizischen Musik-Vereins im Jahre 1839. – Lemberg : gedruckt bei Peter Piller in Lemberg, 1840. – 18 s.
19. Wąsacz-Krztoń J. Towarzystwo Przyjaciół Muzyki w Krakowie w latach 1817–1841 / J. Wąsacz-Krztoń // Musica Galiciana / pod. red. Grzegorza Oliwy. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2010. – T. 12. – S. 13–26.

References

1. Antonyuk, I. M. (2008). Book collection of the LNMA M.V. Lysenko library in the light of the historical and cultural process of the region. Extended abstract of candidate's thesis. Lviv: LNMA im. M.Lysenka [in Ukrainian].
2. Kiyanovskaya, L. (2010). Reception of creativity F. Chopin and Robert Schumann in Lviv. Mystetstvoznavstvo. Chasopys NMAU im. P.I. Chaykovskoho, 4 (9), 3-10 [in Ukrainian].
3. Lastovecka-Solanska, Z.M. (2007). Musical values and needs in the modern cultural continuum of Ukraine. Extended abstract of candidate's thesis. Lviv [in Ukrainian].
4. Mazepa, L. & Mazepa, T. (2003). Way to the Music Academy in Lviv [In 2 Vols.] Vol. 1. Lviv: SPOLOM [in Ukrainian].
5. Melnyk, L. (1999). Concert life of Lviv in 1824-1840 in the mirror of the magazine "Mnemosyne". Musica Galiciana. Kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich (od doby piastowsko-książęcej do roku 1945). (Vol. 3), (pp. 59-74). Rzeszów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej [in Ukrainian].
6. Sereda, O. (2004). Russian balls. Nezalezhnyy kulturolohichnyy chasopys "Yi", 36, 14-15 [in Ukrainian].
7. Synkevych, N.T. (2012). Socio-cultural functions of Ukrainian choral art. Extended abstract of candidate's thesis. Lviv [in Ukrainian].
8. Błaszczuk, L.T. (1991). Lviv musical life in the XIX century. Przegląd Wschodni. (Vol. I.), (Issue 4), (pp. 695–736), Warszawa: Gebethner i S-ka [in Polish].
9. Chomik, I. (1971). Warsaw Singers Society "Lutnia" in the years 1886-1914. Sketches about the musical culture of the nineteenth century. Z. Chechlińska (Ed.). Warszawa: PWN [in Polish].
10. Freemanová, M. (2003). Prague's Society of Musicians and its role in the music and social life of the city. Hudební věda [Musicology] 40, (issue XL, part.1), (pp. 3-28). Akademia Praha [in English].
11. Kwiatkowska, M. (1984). Musical life of Warsaw in the years 1795–1806. Sketches about the musical culture of the nineteenth century. Z. Chechlińska (Ed.). (Vol.5), (pp. 9-89). Warszawa: PWN [in Polish].
12. Mazepa, T. (2008). Statutes as legal documents of the Galician Music Society in Lviv. Musica Galiciana. M. Wierzbieniec (Ed.). (Vol. 11), (pp. 204-228). Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego [in Polish].
13. Mazepa, T. (2013). Johann Ruckgaber and other "music directors" of the Lviv Musical Society in the first half of the nineteenth century. Famous and unknown nineteenth-century Lviv. Study and materials. L. Michalska-Bracha, M. Przeniosło (Eds.). (Vol.3), (pp. 63-77). Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego [in Polish].
14. Perger, R.v. & Hirschfeld, R. (1912). History of the k.k. Society of music lovers in Vienna. 1st Part: 1812-1870, Submitted by R.v. Perger. 2. Part: 1870-1912, Submitted by Dr. R. Hirschfeld / With Hrsg. V.d. Directorate of the k.k. Society of music lovers in Vienna. Wien: K. K. Gesellschaft der Musikfreunde [in German].
15. Przybylski, T. (1977). Society of Friends of Music (1817-1844). Music Society in Cracow 1817-1977. J. Wywiłkowski (Ed.). (pp. 8-20). Kraków: PWM [in Polish].
16. Sajdek, M. Concert actions of the Krakow Music Society in the last nineteenth century / M. Sajdek. Young Musicology. M. Woźna-Stankiewicz (Ed.). (pp. 111-137). Kraków: Musica lagellonica [in Polish].
17. Schrenk, O. (1940). Berlin and the music, two hundred years of music life of a city, 1740-1940. E. Bote und G. Bock [in German].
18. List of all members of the Galician Music Association in 1839. (1840). Lemberg: gedruckt bei Peter Piller in Lemberg [in German].
19. Wąsacz-Krztoń, J. (2010). Society of Friends of Music in Cracow between 1817-1841. Musica Galiciana. G. Oliwa (Ed.) (Vol. 12), (pp. 13-26). Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego [in Polish].

Стаття надійшла до редакції 09.10.2017 р.